

Vergaderjaar 2024–2025

32 300

Evaluatie van de Wet op de vaste boekenprijs

Nr. 16

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 4 juli 2025

Hierbij stuur ik uw Kamer de vierde evaluatie van de Wet op de vaste boekenprijs over de jaren 2019–2023. Deze brief bevat mijn beleidsreactie en gaat in op ontwikkelingen in het boekenvak die uit de evaluatie naar voren komen.

De wet werkt

Als Minister vind ik het belangrijk om bij te dragen aan de goede positie van het boek via de Wet op de vaste boekenprijs. De vaste boekenprijs heeft twee belangrijke doelen: het behouden van een breed en divers aanbod van boeken en een ruim, geografisch gespreid netwerk van boekhandels. De evaluatie van onderzoeksbureau Ecorys wijst uit dat deze doelen behaald worden: de wet biedt «zowel culturele als economische voordelen voor Nederland» en draagt bij «aan het stimuleren en in stand houden van een vitale lees- en schrijfcultuur in Nederland».¹ Dat is hard nodig in een tijd waarin het leesvaardigheidsniveau van de Nederlandse bevolking daalt. De evaluatie concludeert verder dat de vaste boekenprijs bijdraagt aan een breed en divers aanbod van boeken en een ruim, geografisch gespreid netwerk van boekhandels. Zonder de wet zou er sprake zijn van een vershraling van het boekenaanbod in het Nederlands en Fries. Ik zie dan ook geen aanleiding om de wet aan te passen.

Over de wet

De wet bepaalt dat de boekhandel minimaal een jaar een door de uitgever vastgestelde prijs moet hanteren voor nieuwe uitgaven. Door de stabiele verkoopprijs kunnen uitgevers investeren in een veelzijdig aanbod van boeken. De wet zorgt er daarnaast voor dat kleinere boekhandels in de regio niet op prijs hoeven te concurreren met grotere fysieke of digitale winkels.

¹ Ecorys, Evaluatieonderzoek Wet op de vaste boekenprijs. 2025, p. 12.

Sinds 2005 is de wet van kracht. Deze geldt voor papieren boeken in het Nederlands en het Fries, met uitzondering van schoolboeken en wetenschappelijke publicaties. Het Commissariaat voor de Media handhaaft de wet en ziet toe op de uitvoering.

De wet bepaalt dat er elke vier jaar een verslag naar de Staten-Generaal wordt gestuurd over de doeltreffendheid en de effecten van de wet in de praktijk. Dit is een jaar uitgesteld vanwege de uitzonderlijke situatie door corona. Onderzoeks- en adviesbureau Ecorys onderzocht de effecten van de wet in opdracht van het ministerie en schreef op basis daarvan een verslag.

Leeswijzer

In deze brief ga ik in op de uitkomsten van de evaluatie, marktcijfers, de zelfevaluatie van het Commissariaat voor de Media en ontwikkelingen die van belang zijn voor de werking van de wet.

De evaluatie van de Wet op de vaste boekenprijs bestaat, naast deze brief, uit onderdelen die als bijlagen zijn opgenomen:

- het onderzoeksrapport *Evaluatieonderzoek Wet op de vaste boekenprijs*, opgesteld door onderzoeks- en adviesbureau Ecorys;
- de zelfevaluatie van het Commissariaat voor de Media, bestaande uit: Zelfevaluatie toezicht en handhaving Wvbp 2019–2023 Evaluatierapport toezicht op en handhaving van de Wvbp Beschrijving van werkzaamheden en taakuitoefening CvdM Wet op de vaste Boekenprijs.

Uitkomsten van de evaluatie

Uit het onderzoek van Ecorys blijkt dat de vaste boekenprijs zijn beoogde functie «zeer waarschijnlijk» vervult.² Dit is volgens het onderzoeksbureau het hoogst haalbare effect van deze wet dat gemeten kan worden.³ «Op basis van uitkomsten van onze analyses kan worden gesteld dat de Wvbp doeltreffend is in het behouden van een pluriform aanbod en het zorgen voor een fijnmazig netwerk van fysieke boekhandels.»⁴ De pluriformiteit van titels voor het hele boekenveld is in de periode 2019–2023 stabiel gebleven. Uitgeverijen geven aan dat zij door de stabiele verkoopprijs van commercieel succesvolle boeken voldoende inkomsten kunnen genereren om te investeren in risicovollere boeken, zoals die van onbekende debutanten.⁵ Dit komt overeen met de ervaring van boekhandelaren. Door de hogere inkomsten van bestsellers kunnen zij ruimte bieden aan meer titels.

Het aantal fysieke boekhandels is in de onderzoeksperiode licht afgenomen.⁶

Desondanks is er nog steeds een uitgebreid netwerk van boekverkoop-punten in Nederland. Wel neemt het aantal verkooppunten sterker af in de regio dan in stedelijke gebieden. In de interviews geven verschillende partijen aan dat het aantal verkooppunten in de regio kritisch begint te

² Ecorys, p. 10.

³ Het onderzoek hanteert de methodiek van de «effectenladder», een gereedschap waarmee de hardheid van bewijzen bepaald kan worden. Hoe hoger het niveau op de ladder, hoe harder het bewijs. De uitkomst voor de Wet op de vaste boekenprijs is de op een na hoogste sport op deze ladder. De hoogste sport is lastig te halen in wetevaluaties, omdat dit een controlegroep vereist. Zie Ecorys, p. 10.

⁴ Ecorys, p. 5.

⁵ Ecorys, p. 16.

⁶ Ecorys, p. 26.

worden.⁷ In meerdere gemeenten in de regio zou er hooguit één verkooppunt zijn en gaat het daarbij om een vestiging van een landelijke keten met een klein boekenassortiment.

De vaste boekenprijs is volgens de experts essentieel voor het overleven van boekhandels in de regio.⁸ De wet kan niet helemaal voorkomen dat het aantal verkooppunten afneemt. Zonder de wet zouden naar verwachting echter nog veel meer boekhandels verdwijnen, doordat deze zouden moeten concurreren met webwinkels en grote ketens. De wet schakelt de concurrentie tussen boekverkopers overigens niet volledig uit. Weliswaar kunnen zij niet op prijs concurreren, maar wel op andere aspecten die voor de consument van belang zijn, zoals het assortiment, de locatie, het bestelgemak en persoonlijke service.

Marktcijfers

De evaluatie biedt mede aan de hand van cijfers van KVB Boekwerk inzicht in de markt rond het boek.

- Nieuwe en vertaalde titels. Volgens de Makersmonitor van KVB Boekwerk is het aantal nieuwe titels per jaar redelijk stabiel gebleven in de onderzoeksperiode, net als het aantal unieke vertaalde titels.⁹
- Aantal verkooppunten. Het aantal boekhandels is in de periode 2019–2023 licht afgenomen, van 513 in 2020 naar 484 in 2023. Het gaat om een afname van 6%. Wel is het totale aantal boekverkooppunten gestegen; het aantal winkels dat naast andere producten ook boeken verkoopt, is toegenomen van 251 naar 290. Het gaat om een stijging van 16%.
- Pluriformiteit verkooppunten. Tussen 2019 en 2022 is de pluriformiteit van online- en offline verkoopkanalen dichter naar elkaar toe gegroeid. Dit past in een brede trend, waarin het marktaandeel van webshops groeit. COVID-19 heeft dit effect tijdelijk versterkt.¹⁰
- Meerwaarde fysieke boekhandel. In eerdere evaluaties van de wet kwam al naar voren dat de boekhandel een etalagefunctie heeft, die ertoe leidt dat mensen boeken kopen die ze online niet hadden gekocht. De fysieke boekhandel draagt zo bij aan de zichtbaarheid van het boek en het onder de aandacht brengen van onbekende titels.

Digitalisering

Digitalisering is een ontwikkeling die de reikwijdte van de wet kan veranderen, omdat de vaste boekenprijs alleen op papieren boeken van toepassing is.

- Papieren boeken zijn nog steeds de meest populaire leesvorm.¹¹
- Uit de gesprekken met belanghebbenden en de cijfers blijkt dat het marktaandeel van het digitale boek binnen de boekenmarkt stabiel is.¹²
- De invloed van abonnementsdiensten voor e-books en luisterboeken binnen de boekenmarkt groeit.
- Tijdens de coronaperiode had e-commerce een groter aandeel in de totale afzet (51%) en omzet (58%) dan fysieke boekenwinkels. In 2022 en 2023 werden beide verkoopkanalen gelijkwaardig op het gebied van omzet. Fysieke boekenwinkels hebben een groter aandeel in de totale afzet (56%).¹³

⁷ Ecorys, p. 27.

⁸ Ecorys, p. 29.

⁹ KVB Boekwerk. Makersmonitor 2022. 2023.

¹⁰ Ecorys, p. 5.

¹¹ KVB Boekwerk. Digitaal leesgedrag blijft stabiel. 2024.

¹² KVB Boekwerk. Verkoopcijfers 2023. 2024.

¹³ Ecorys, p. 33.

- De conclusie is dat de reikwijdte van de wet ondanks de voortschrijdende digitalisering nog steeds groot is.

Engelstalig aanbod

Een ontwikkeling die naast digitalisering van belang is voor de reikwijdte van de wet, is de groei van het Engelstalige boekenaanbod.

- Het marktaandeel van anderstalige titels binnen de totale Nederlandse boekenmarkt groeit: van 14% van de totale afzet in 2019 naar 20% in 2023.¹⁴ Het gaat daarbij vooral om Engeltalige boeken.
- De onderzoekers schrijven dat deze ontwikkeling zowel kansen als risico's voor het Nederlandse boekenveld met zich meebrengt. Engelse boeken vallen niet onder de vaste boekenprijs. Dit kan leiden tot concurrentie met en een druk op de prijs van Nederlandse boeken. Daarnaast zouden uitgevers zich meer kunnen gaan richten op Engelse boeken, wat de mogelijkheden van Nederlandse schrijvers zou beperken. In interviews met spelers in en kenners van het boekenveld wordt aangegeven dat de groei van Engelstalig aanbod de Nederlandse taalvaardigheid kan beïnvloeden. Een kans daarentegen is dat het Engelstalige aanbod nieuwe lezers kan aantrekken. Het Engelstalig aanbod hoeft volgens kenners niet per se ten koste te gaan van het Nederlandstalige aanbod.
- Als de groei van Engelstalig aanbod sterk blijft, kan dit een effect hebben op de grondslag van de wet. De wet kan in dat geval alsnog doeltreffend zijn, maar het effect ervan op het totale Nederlandse boekenveld zou minder groot zijn. Het aantal boeken dat onder de wet valt, neemt dan namelijk af ten opzichte van het totale aantal verkochte boeken.

Invloed COVID-19 op de cijfers

De coronaperiode valt in de jaren waarover deze evaluatie gaat.

- Volgens het onderzoek heeft COVID-19 geen herleidbare invloed gehad op de pluriformiteit van zowel de geleverde boeken aan boekwinkels als de verkochte boeken.¹⁵
- Een relatief beperkt aantal boekhandels ging failliet tijdens deze periode.
- Tijdens COVID-19 kende het marktaandeel van webshops een piek. Dit is in 2023 gelijkgetrokken met fysieke winkels.
- Het is mogelijk dat boekverkooppunten in de toekomst alsnog moeten sluiten als gevolg van het moeten terugbetalen van de coronasteun.¹⁶

Zelfevaluatie Commissariaat voor de Media

Het Commissariaat heeft zijn werkzaamheden rond toezicht en handhaving van de wet ook in deze evaluatieperiode professioneel ingericht en goed uitgevoerd. Dialogic concludeert dat gesprekspartners uit het boekenveld het belang van de handhaving door het Commissariaat onderschrijven. «Het Commissariaat beschikt volgens gesprekspartners over goede kennis en ervaring met betrekking tot de samenstelling en werking van de boekenbranche.»¹⁷ Daarnaast is er, doordat de informatievoorziening over de vaste boekenprijs goed op orde is en de wet de afgelopen jaren hetzelfde is gebleven, maar beperkt contact nodig tussen de boekenbranche en het Commissariaat. Het Commissariaat is volgens

¹⁴ KVB Boekwerk. Verkoopcijfers 2023. 2024.

¹⁵ Ecorys, p. 14.

¹⁶ Ecorys, p. 26.

¹⁷ Dialogic. Toezicht op en handhaving van de Wet op de vaste boekenprijs. 2024, p. 13.

de gesprekspartners toegankelijk en handelt vragen en klachten snel en duidelijk af.

Tot slot

Nederland kent een rijk aanbod van boeken en een goed gespreid netwerk van boekhandels. Dat is belangrijk, want lezen verrijkt de geest. Via de boekhandel kan iedereen in aanraking komen met al het moois dat boeken te bieden hebben. Als Minister vind ik het belangrijk bij te dragen aan de stabiele positie van boeken via de Wet op de vaste boekenprijs. Op deze manier draag ik bij aan leesplezier, leesvaardigheid en het stimuleren en in stand houden van een vitale lees- en schrijfcultuur in Nederland.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
E.E.W. Bruins